

Василь Васильович Биченков

МІСЦЕ МЕТОДІВ ПРОГНОЗУВАННЯ У ВІЙСЬКОВІЙ СПРАВІ. ПРОГНОЗУВАННЯ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ВІЙСЬКАМИ

Постановка проблеми

У військовій справі прогнозування має важливе значення. Відповідність замислів, планів і рішень командира прогнозованому ним задуму і плану дій противника сприяють успіху будь-якої військової операції (бою). Наявність у військах нових систем, комплексів і зразків озброєння та військової техніки, зміна методів і форм збройної боротьби, швидкоплинність сучасного бою, зростання витрат на озброєння та військову техніку сприяють розвитку наукового прогнозування у військовій справі [1 - 4].

Мета статті

Метою статті є визначення ролі і місця методів прогнозування під час організації та в ході управління військами, обґрунтування доцільності створення систем підтримки прийняття рішення прогнозування розвитку подій та раціональної реакції командира на ситуацію, що складається.

Управління військами та прогнозування. Взаємозв'язок та значимість. У загальному випадку управління військами зводиться до вибору командирами та штабами такого рішення на організацію та ведення підлеглими бойових дій, при якому можуть бути повністю реалізовані їх бойові можливості. При цьому проблема прийняття рішення виникає в умовах задачі вибору механізму досягнення мети серед можливої їх сукупності, яка подана для розгляду. Це результати прогнозів стану та розвитку подій в майбутньому. Прийняте рішення, з точки зору інформатики, є директивою (планом) на досягнення мети, сформульованої як бойове завдання. Послідовність роботи штабу при цьому має відображати процес прогнозування: розроблення гіпотез відповідно до отриманого бойового завдання; перевірка ефективності гіпотез; вибір та уточнення найбільш доцільних з них; розроблення на цій основі нормативного прогнозу; аналіз та трансформація нормативного прогнозу в план (рішення) [3, 5].

Управління складається з двох основних фаз: організації та самого процесу управління. Усі складові фаз в основі своїй базуються на прогнозах. Прогноз має всеохоплююче значення як для окремих елементів, так і для керуючої системи в цілому. Нехтування прогнозом веде до цілком невизначених наслідків дій через можливі помилки при управлінні військами.

При вирішенні задач прогнозування вихідними потоками інформації є: ретроспективна інформація про попередній стан та можливості системи управління; інформація про теперішній стан та можливості; дані про існуючі умови та визначені закономірності їх зміни порівняно з періодом ретроспективи. Результатом прогнозування є імовірні параметри стану та можливостей системи управління на період випередження.

Процес управління військами є вкрай нестабільним, інерційним та динамічно неврівноваженим. У таких умовах прогнозний фон має значну складність визначення. Ця особливість завжди має місце, тому що організація управління військами відбувається практично паралельно з виконанням попереднього бойового завдання для даного рівня управління. При цьому керівництво виконанням поточного завдання є основним прогнозним фоном, на якому базується організація управління військами для виконання наступного завдання.

Загальне випередження, яке має враховуватись при моделюванні, визначається терміном виконання отриманого бойового завдання. Моделювання бойових дій військ застосовується для вирішення завдань управління військами в цілому або його окремих етапів. Управління військами умовно розподіляють на етапи організації управління та безпосередньо процес управління військами.

Прогнозування при організації управління військами.

На етапі організації управління визначають наступні фази: прогнозування можливого перебігу подій у майбутньому, формулювання мети дій військ з урахуванням наявних можливостей (ресурсів), прийняття рішення на основі проведеного прогнозування та планування дій військ для досягнення визначеної мети. За часом початок етапу директивно визначається терміном отримання бойового завдання, а його завершення – часом постановки бойових завдань підлеглим.

Згідно з існуючими вимогами, на етапі організації управління визначають такі його складові: з'ясування завдання (бойового); розрахунок часу; попереднє інформування підлеглих про отримане завдання (бойове); оцінка обстановки; формування замислу виконання завдання; прийняття рішення; організація

взаємодії; постановка завдань (бойових) підлеглим; організація допомоги підлеглим у підготовці до виконання завдань та здійснення контролю.

Для штабів та їх посадових осіб (начальників служб та відділів), як правило, нове бойове завдання логічно пов'язане з попередніми діями або із загальним перебігом змін оперативнотактичної обстановки. Це визначає деяке випередження в підготовці штабів до прогнозування майбутніх дій. Отримане бойове завдання тільки конкретизує значення параметрів та характер майбутніх дій. Для процесів прогнозування це означає перехід від цільового прогнозування до нормативного.

Головною ознакою нормативного прогнозу є наявність визначеної мети операції, для якої він здійснюється. Рішенням нормативного прогнозування є визначення параметрів, за яких може бути досягнута значення встановленої мети операції. Така постановка завдання прогнозування вимагає використання задачі оптимізації.

Інформація, яка надходить до оперативного відділу (відділення) штабу, є результатом первинної обробки в службах та відділах, вже проаналізована та узагальнена до необхідного рівня деталізації, рівень її достовірності має бути вже встановленим. Тому така інформація виступає як відповідні свідчення експертів. Так, наприклад, дані розвідки доповнюються даними артилерійської розвідки, інженерної служби, засобів радіоперехоплення і таке інше. Ця інформація може бути оголошена при попередньому орієнтуванні, коли воно проводиться в штабах, або використовується як початкова для подальшого прогнозування при оцінці обстановки. Але для її використання приймається інформаційне рішення, яке має встановити, як, де і яку інформацію використовувати для подальшого прогнозування.

У сучасних органах управління всі служби займаються виконанням цих функцій у межах своєї відповідальності за спеціалізацією, а узагальнення та аналіз прогнозних інформаційних даних від них покладається на оперативні відділи, які мають на основі усієї сукупності добутої інформації сформулювати загальний інформаційний прогноз і прийняти відповідне рішення про стан, можливості та ймовірні напрямки розвитку динаміки обстановки в межах зони відповідальності. Помилки такого прогнозу та рішення можуть бути визначальними для управління в цілому і для досягнення його мети.

Оцінка обстановки та формування замислу мають бути обґрунтовані за допомогою моделей. Будь-яка модель обов'язково є аналогом реального об'єкта або процесу, який найкращим чином відтворює його головні функції чи характерні риси. Метою моделювання є отримання нової інформації, яка за обраними показниками та критеріями характеризує майбутній стан та поведінку явища чи процесу. В цілому ця нова інформація є результатами перевірки ефективності

прийнятих гіпотез, які відображені варіантами моделювання.

Оцінка обстановки після прийняття інформаційного рішення є найбільш важливим етапом організації управління військами, який визначає якість замислу. Оцінка обстановки означає не тільки спробу промодельовати майбутні бойові дії, але і визначити низку часткових рішень, які мають усунути встановлені невідповідності, відсутність чи недостовірність наявних даних, недоліки організаційного та структурного характеру угруповання військ та системи управління, уточнення спеціальних питань і таке інше. Такі часткові рішення ведуть не тільки до розроблення часткових прогнозів, а і практичної напруженої роботи штабів і військ. Ці рішення, в першу чергу, стосуються оперативної побудови військ, системи зв'язку, матеріально-технічного та спеціального забезпечення і таке інше. Для виконання цих рішень необхідні значні витрати часу, матеріальних засобів та людських зусиль. При паралельному способі роботи з організації управління такі часткові рішення виконуються підлеглими паралельно з роботою штабу на основі окремих розпоряджень начальників служб та відділів штабу.

При оцінці обстановки для прогнозування спеціальних питань використовуються не тільки моделі, а й інформаційно-розрахункові задачі для формування часткових прогнозів. При цьому можуть виникати конфліктні ситуації відносно отриманих результатів. Це більше стосується моделювання потреб та моделювання можливостей їх забезпечення. Наприклад, потреби з виявлення та аутентифікації об'єктів ураження та можливостей системи військової розвідки щодо їх виявлення, необхідний рівень забезпечення боєприпасами, спорядженням і матеріальними засобами та можливостями щодо забезпечення військ з боку служб тилу тощо. Як правило, часткові прогнози визначають за декількома варіантами і при заслуховуванні з цієї сукупності на основі всебічної експертної оцінки складаються загальні комплексні варіанти прогнозів. Рішенням командира обирається найбільш доцільний варіант прогнозу, який стає основою замислу.

При формуванні замислу мають бути проаналізовані сутність ситуації, можливі варіанти її розвитку, умови й обмеження відносно їх реалізації, результати моделювання та рекомендації, сформовані на цій основі, а також й доцільний варіант майбутніх дій. Замисел за своєю сутністю є результатом комплексного нормативного прогнозування, яке для сформульованої мети (бойового завдання) встановлює найбільш раціональні шляхи та механізми її досягнення.

Затверджений старшим начальником замисел реалізується через рішення командира на ведення бойових дій. Рішення командира оформлюється штабом як сукупність бойових документів, які є планом виконання бойового завдання. Прогноз, який свідчив про можливий перебіг явищ в

майбутньому, перетворився в директиву. Цей факт підтверджується бойовим наказом.

Але на цьому прогнозування не закінчено. При проведенні рекогносцировки та організації взаємодії використовується натурне моделювання за сценарієм відповідно до рішення командира на бойові дії. На рекогносцировці можуть уточнюватись окремі елементи рішення, які штаб опрацює та вносить відповідні зміни в бойові документи.

Якість прийнятого рішення залежить від якості прогнозування (моделювання), творчого використання результатів моделювання для формування варіантів рішення, врахування бойового досвіду, положень нормативно-правової бази (бойових статутів, наказів і таке інше) і готовності підлеглих до виконання отриманих бойових завдань.

Висновки

1. Аналіз роботи штабів при управлінні військами показує, що всі його етапи базуються на прогнозуванні. Цей процес буде ефективним тільки тоді, коли всі посадові особи, виконуючі певні функції управління військами, будуть усвідомлювати і розуміти цей фактор в повному

обсязі, а всі використані моделі будуть адекватні процесам, які вони моделюють.

2. Прийняття оперативних рішень відбувається в умовах жорсткого дефіциту часу та високого рівня відповідальності за можливі помилки. Вирішення проблеми своєчасності, якості та повноти урахування значної кількості факторів може бути реалізоване тільки за рахунок застосування сучасних інформаційних технологій в штабах усіх рівнів.

Література

1. Кирсанов К.А. Прогнозирование научно-технического прогресса в отраслях промышленности. Часть 2. Методы прогнозирования / К.А.Кирсанов, Р.И.Песелева, А.А.Гвоздик и др. – М.: ВНИИПИ, 1991. – 160 с.
2. Лукьянчук В.Н. Прогнозирование в стрельбе и управлении огнем / Лукьянчук В.Н., Нестеренко Л.Г. – К.: ВА ВПВО, 1984. – 226 с.
3. Чуев Ю.В. Прогнозирование в военном деле / Чуев Ю.В., Михайлов Ю.Б. – М.: Воениздат, 1975. – 279 с.
4. Чуев Ю.В. Прогнозирование количественных характеристик процессов. / Чуев Ю.В., Михайлов Ю.Б., Кузьмин В.И. // М.: Сов. радио, 1975. – 400 с.
5. Основи моделювання бойових дій військ: Підручник. – К.: НАОУ, 2005. – 481 с.

В статье определено место методов прогнозирования в общей задаче организации управления войсками в ходе подготовки и ведения боевых действий.

Ключевые слова: методы прогнозирования, управление войсками, организация управления войсками, фазы организации управления войсками.

In article the place of forecasting methods in the general task of the management organization by armies during preparation and conducting combat operations is defined.

Key words: forecasting methods, armies management, armies management organization, phases of the armies management organization.